

**KAREL
HAVLÍČEK
BOROVSKÝ**

Karel Horánský

**KŘEST
SVATÉHO
VLADIMÍRA**

Vychází ke 170. výročí narození
Karla Havlíčka Borovského

Slovo úvodem

*Milý čtenáři,
dostává se ti do rukou první úplně dokončené
vydání Křtu svatého Vladimíra. Aktuální dobásnění
známé satirické skladby stíhal zprvu podobný
osud jako Havlíčkův fragment v dobách abso-
lutistického mocnářství: kolovalo po léta v opi-
sech. Z anonymity dnes před čtenáře vystupuje
autor i se svým dílem, jehož časovost nabývá
v precizních imitacích Havlíčkových veršů, rýmů
a šprýmů podoby bezmála nadčasové. Pavel Ho-
řanský výstižně rozvíjí motivy bezradného hle-
dání vhodné carské víry a v duchu Havlíčkova
směřování naplňuje ideu totality obrazem nedávné
československé přítomnosti. A jako správný britký
satirik míří i přesně do vlastních řad.*

© Československý spisovatel 1986
© Jan Novotný 1988

Zpěv první

PERUN A VLADIMÍR

Vladimír cár na svůj svátek,
když seděl na trůnu,
poslal drába s vyřízením
k bohovi Perunu.

„Hřmi, Perune, na můj svátek
místo kanonády,
škoda prachu, dost ho padne
v bitvách u armády.

Hřmi, Perune, na můj svátek
místo kanonády,
pak si přijdi se mnou vypít
šálek čokolády.“ –

Pan dráb přišel k Perunovic,
zatloukl na vrata,
děvečky se hnedle zeptal:
„Doma-li pantáta?“

„Doma, doma, pane drábe,
ve veliké chatě,
sedí s jehlou na pekýlku,
zašívá si katě.“

„Vzkazuje vás, pantatínku,
cár náš pozdravovat,
máte prej mu k tomu svátku
drobet zabubnovat.“

Jak to přeslech tatík Perun,
hnedle čelo svařtil,
skočil z kamen na lavici,
kaťmi o zem praštil:

„Ráděj pásat husy ve vsi,
po bahnách se ploužit
než u toho Vladimíra
zde za boha sloužit.

Málo platu, služba těžká,
nikdy konec práce,
ještě bych mu měl vyvádět
ve svátek regrace?

Tuhle při poslední bouřce,
při té blýskavici,
beztoho jsem si propálil
celou nohavici!

Málo platu, málo športlí,
málo deputátu!
Nemohu si špendýrovat
oleje k salátu!

Pečínku jenom ve svátek,
vodu musím pít,
sotva jsem se na tu službu
mohl oženiti.

Beztoho mne větším dílem
živí jen kondice,
študentům hodiny dávat
musím ve fyzice.

Kdyby od selek nekáplo
trochu akcidence,
ani v neděli bych nemoh
přičuchnout k pálence!

Pro nic za nic robotovat –
nevěděl bych věru,
na tu jeho čokoládu,
že mu na ní seru!

Cár necár, svátek nesvátek,
že mi všechno rovno,
ne a ne a nebudu hřmít,
co z toho mám? Hovno!“ –

Dráb stál celý zkoprnělý
jako kapr v žitě:
„Pamatujte se, pantáto,
copak to mluvíte?

Já jsem taky jen služebník,
každý zná své meze,
kdybch to vyřídil cáru,
co se na vás sveze?“ –

Ale Perun, jak byl v ráži,
sáhnul pod lavici
a vytáh na pana drába
tu svou hromovnici.

Dráb se dlouho nezdržoval,
hledal honem díru
a hned běžel jak s keserem
k cáru Vladimíru:

„Jdu Vašemu Veličenstvu
slušně vomeldovat,
že se to, co mluvil Perun,
stydlím opakovat.

Nechce hřmít a osopil se
na mne jak na čubu,
nectně s Vaším Veličenstvem
vypláchnul si hubu.

Ať si tu svou čokoládu
cár prej sám sežere,
a že on na celou službu
s odpuštěním sere;

že je cárův svátek a prd
s odpuštěním rovno,
že je mu po celém cáru
s odpuštěním hovno!“ – –

Jak uslyšel Vladimír cár
tohle grobiánstvo,
plivnul na zem, zasakroval
a s ním všechno panstvo.

Poslal čtyry policajty
k bohovi Perunu:
„Přived'te ho, grobiána,
ku cářskému trůnu!“

A když vyšli policajti,
pískl na ně oknem:
„Hej, nechte to až do zejtrka,
v suchu nezmoknem.

Nebudu si s grobiánem
dneska kazit svátek,
však mu zejtra uši natřem,
vraťte se nazpátek.

Však my se ho o ty jeho
hromy neprosíme,
pokud máme své kanóny,
sami si zahřmíme!“

Poslal flígladjutanta
pro dvě baterie,
ať bouchají při tabuli,
když se zdraví pije.

Jedli, pill, hodovali,
hrály jim muziky,
ministrři si popouštěli
u kalhot knoflíky.

Pill pivo, pill víno,
jedli z masa, z těsta,
nejednomu oficíru
pukla z toho vesta.

Vejskali a tancovali
okolo pillřů,
blm! bam! bum! špunty lítaly
z flašek a z mořdířů.

Kdo při tom byl, ten se opil,
blaze, braši, tomu!
V noci je pak s výslužkami
roznášeli domů.

KONEC PRVNÍHO ZPĚVU

Zpěv druhý

HOSPODÁŘSTVÍ

Jedna hora vysoká je
a druhá je nízká,
kdo nemá své muzikanty,
na hubu si píská.

Když hýřili, stolovali
u císařského dvoru,
ten celý den byl bůh Perun
v mrzutém humoru.

„Kdo jaktěživ bohem nebyl,
zkusil ještě málo,
není to tak hezký život,
jako by se zdálo.

Ráno vstane, do snídaně
musí rosou kropit,
měsíčka zavřít do chlívků,
potom v slunci topit.

Dříve čerty, noční duchy
strčit do pytlíka
a hvězdičky puť-tu-tu-tu
svolat do kurníka.

Každý ptáček, každý brouček,
slon až do komára
má hned ráno nasypáno
z božího špejchara.

A když potom lidi vstanou,
to je teprv správa!
Někdy nevím samým křikem,
kde mi stojí hlava.

Ten, kdo nikdy neměl v uchu
vosy a brabence,
neví, co je Perunova
ranní audience.

To je křiku a modlení,
až mne uši brní:
ten zpívá, ten šepce, vzdychá,
ten zas žalmy frní.

A co všechno na mě chtějí,
nelze vyjmenovat,
zbláznil bych se, kdybych si to
měl jen pamatovat.

Ten chce zdraví, ta chce děti,
ten nemá co jísti,
ti zas, abych nedovolil
ve fabrikách přísti.

Ten mne prosí, bych mu hlídal
louky a osení,
ten zas chce, abych pomáhal
krávě při telení.

Ten chce zimu, ten chce teplo,
ten zas časy jiné,
jeden chce mít žito drahé
a druhý laciné.

Jeden sedlák prosí o dešť,
zasíl kousek lenu,
druhý prosí hezké časy,
by měl sucho k senú.

Že jsem stvořil staré báby,
to mne nejvíc mrzí,
nepřestanou-li mne soužit,
zahladím je brzy.

Hrom ať do nich! Abych neklel,
zdržet se nemohu!
Když jí koza málo dojí,
běží k pánubohu.

Sám se žádný starat nechce,
o všechno se modlí,
jako by měl každý boha
jen pro své pohodlí.

Tomu sušit, tomu močit,
tomu pole hnojit,
dřív si, prase, zdraví zkazil,
potom ho mám zhojit!

Ta mne moří ve dne v noci,
ráda by se vdala,
ten se modlí, by Morena
jeho ženu vzala.

Ten chce výhru z loterie,
špendáže mi nosí,
a co jsou asekurace,
též o oheň prosí!

Ó vy šelmy, kdybych nebyl
příliš dobrotivý,
zmačkal bych vás na povídla
jako shnilé slivy!" — — —

Šňup si zlostí halického,
jak z mořdíře kýchnul:
to zahřmělo, zablejsklo se,
dešť na zem vyšpláchnul.

Věru, Vašku, bohem býti,
to žádný špás není;
Brixen, ten je proti tomu
ještě vyražení! —

Pozdě v noci, když utich svět
a lid přestal bouřit,
chtěl si Perun usouzený
dýmčíčku vykourit.

Když si Širas tumbekia
cpal do nargillie,
tu mu začla Perunice
držet litanie.

„Však jsem já dobře slyšela
za dveřmi skrz škvíru,
co jsi vzkázal po drábovi-
cáru Vladimíru.

Nezačíněj si jen s cárem,
to já pořád říkám,
že to se svou opozicí
nepřivedeš nikam.

Každému do očí řekneš,
co máš na jazyku,
a děláš si nepřátele,
nemáš politiku.“

A když žena po celý den
bručí jen a šteká,
och to musí z kůže vyhnat
boha i člověka!

Ach Perune, Perunečku,
lituju tě tuze:
zejtra na tě teprv čeká
přežalostná chůze!

Oj Perune přenešťastný,
kam jsi myslil, brachu?
Hanět cára, svého pána,
a to beze strachu?

Oj Perune, kam jsi myslil,
přenešťastné bůže?
Utec, utec, jak tě chytanou,
nic ti nepomůže!

KONEC DRUHÉHO ZPĚVU

Zpěv třetí

VOJENSKÝ SOUD

Bože, kýž jsem policajtem,
to je vyrazení,
koho chce, toho si chytne
a dá do vězení.

Každý si ho musí vážit;
kdo naň zaškaredí,
pro urážku policajta
ve štokhauzu sedí.

Ctěte, hoši, policajty!
Ouvej, jak to bolí!
Stát vyplácí krejčím metlou,
ale ševcům holí.

Slyšte, lidi, pro výstrahu
mé smutné zpívání,
že se proti policajtům
sám bůh neubrání.

Už ho vedou svázaného,
všechno ve mně hrká!
Dva ho táhnou za ramena,
jeden vzadu strká.

„Jenom mne po humnech ved'te,
však já s vámi puďu,
nedělejte mi ve městě
veřejnou ostudu!“

Ale na humnech u strouhy
paní Perunice
zapírala Peruňátku
něco na sukniče.

Jak poznala svého pána,
hned se s hrozným křikem
na pochopy obořila
mokrým lavičnickem.

Ale Perun, dobrotisko,
sám jí napomíná:
„Schovej, ženo, meč do pochvy,
přišla má hodina!“ –

Policajti s Perunicí
na humnech se vadí,
u dvora se zákoníci
o Peruna radí.

A již Perun upoutaný
v šatlavě nocuje,
juristům se z paragrafů
žádný nešikuje.

Neboť ten, kdo zákony d'ál,
neměl ani zdání,
že cár vezme někdy boha
do vyšetřování.

Ráno přišla apelace
k cáru celá bledá,
že se proti Perunovi
zákon najít nedá.

Cár se na ně zle osopil,
řek jim, že jsou osli,
poslal hned pro vojenský soud
do kasáren posly.

Vojenský soud, to je samec,
soudí, jen se práší:
on má všechny paragrafy
v jedné patrontaši.

Vojenský soud na civilní
dívá se z vysoka,
nesoudí podle zákonů,
všechno jen od oka.

Vojenský soud má žaludek
zdravý jako štika,
nevinného na komando
stráví jak viníka.

Vojenský soud z ničeho nic,
jako ňáký tvůrce,
nález právně potvrzený
měl jako na šňůrce:

že dle vyšlé proklamace
komandujícího
a dle „ostatních zákonů“
svodu hrdelního

pro urážku první třídy
Jeho Veličenství,
pro vzpouru, nemravné řeči,
pro neposlušensství

Perun bůh jest odsouzený
k provazu dle práva,
že však k utopení v Dněpru
milost se mu dává;

bude ale pro výstrahu
neposlušné chasy
vlečen k řece po ulicích
na konském ocase. –

Právě jeden žurnalista
seděl také v díře,
protože se bohu rouhal
a psal proti víře;

soud jej odsoudil, použiv
té příležitosti,
k stejnému trestu s Perunem
kvůli nestrannosti.

KONEC TŘETÍHO ZPĚVU

Zpěv čtvrtý

TESTAMENT PERUNŮV

Poslyšte, milí křesťané,
tu smutnou novinu,
jak dokonal slovanský bůh
poslední hodinu.

Kdo máš tuze měkké srdce,
zacpi sobě uši
a pomodli se otčenáš
za ubohou duší.

Přivázali ho za nohy
na ocas kobyle,
blátem, kamením ho vlekli,
přežalostná chvíle!

Za ním toho novináře,
ouvej, ouvej, ach, ach,
šmejkal po břiše nelidsky
na ocase valach.

Tak je ti cárští katané
ukrutně mučili,
všechny louže po Kyjevě
s nimi vysmejčili.

Když jsou je přivlekli k řece
celé plné bláta,
kati je tam utopili
jak slepá štěňata.

Umřeli jsou bez zpovědi
jako lutriáni,
jenom poslední jim dali
blátem pomazání.

Já jsem sice při tom nebyl,
čet jsem to jen v plátku,
který o tom sepsal Nestor
vnukům na památku. –

„Tak to chodí na tom světě,
každou chvíli jinak,
dneska ctí tě za svatého,
zejtra budeš sviňák!

Dnes vám, bozi, vy ubozí,
kadidlo lid pálí;
a zejtra vás jako smetí
v kalužinách válí.

Dělají si nové bohy
dle svého pohodlí,
koho včera oběsili,
k tomu se dnes modlí.

Všechno jest na světě marné,
i království boží –
všechno hyne a pomine
jako špatné zboží.

Jenom cáři, samovláda
a takové sloty
potrvají věčně věkův
jak juchtové boty!“

Tak měl Perun, když ho vlekli,
rezonýrovati,
slyšel jsem to, a jak koupím,
musím prodávati.

Sám bych si to nevymyslíl,
třeba bych to věděl,
dobře já vím, že bych za to
na Špimberku seděl.

Na Špimberku, na Kufsteine
mnoho pokojíků:
„Bože, zachovej nám krále!“
to je zpěv slavíků. –

Važ si všeho, milý synu,
co na trůnu sedí,
na ponížené dušinky
cár milostně hledí.

Kdo ctí cára a je Vávra,
může něčím býti,
kdo nechválí, bude věčně
jenom vodu píti.

KONEC ČTVRTÉHO ZPĚVU

Zpěv pátý

BEZBOŽNOST NA RUSÍCH

Tak se z maličké příčiny
stala velká mela:
ruský národ neměl boha,
církev ovdověla.

Nám by byla lehká pomoc,
toť je stará vesta!
Teď již umí každý kaplan
dělat bohy z těsta.

Ale Rusi o těch kumstech
ještě nevěděli,
když si boha utopili,
žádného neměli.

Počali se všichni báti
strašlivých následků,
neb žádný nic takového
neslyšel od předků! –

Ale svět je pořád stejný,
lidé ho nezmění:
plivni si stokrát do moře,
ono se nezpění.

Tak i v Rusku bez Peruna
ve starém pořádku
běžela světská mašina
jak na kolovrátku.

Starí lidé umírali,
děti se rodily,
hodní lidé pracovali
a ochlasti pili.

Hrušky zrály o Jakubě
a na podzim švestky,
když se hodně vypršelo,
bylo zase hezky.

Slunce svítilo jen ve dne,
měsíc jenom v noci,
v letě bylo círu horko
při vší jeho moci.

Žito se muselo síti,
tráva rostla sama,
šlechta pracovala hubou,
sedláci rukama.

Kdo zaplatil, měl u pánů
všudy dobrou přízeň,
hlad si zaháněli jídlem,
ale pitím žížeň.

Všechny řeky byly mokré
a kamení tvrdé,
chalupnice hubovaly,
že jsou selky hrdé.

Šlechtic neobcoval s mužským
měšťanského rodu,
ale šenkýři míchali
přec do piva vodu.

Mladí lidé pospíchali,
staří šli pomalu,
na každou špetku radosti
přišla špetka žalu.

Kdo měl málo, tomu braly
velké pijavice,
moudrých lidí bylo málo,
ale hloupých více.

Kdo byl taškář za Peruna,
taškařil zas dále,
a kdo byl poctivá duše,
dřen byl neustále.

Neboť svět je pořád stejný,
lidé ho nezmění,
plivni si stokrát do moře,
ono se nezpění.

Tak i v Rusku bez Peruna
ve starém pořádku
běžela světská mašina
jak na kolovrátku.

Ale církevní mašina,
ta se zarazila,
neboť kněžům u pytlíku
zařata jest žíla.

Sedlák, ten jest odjakživa
vychytralý kvítek,
hned si z toho utopení
vyhlídli užitek.

Přestáli desátky dávat,
také na modlení,
ani štolu, ani na mše,
když prej pánbůh není.

Na ofěry nechodili,
při funusech ticho,
kostelníci mřeli hladem,
kněžům splasklo břicho. –

Tu hned tekla krev z obrazů,
děly se zázraky,
čistá panna porodila
čtyry mladé draky.

Báby viděly znamení
na nebi a všude,
prodávaly staré sukně,
že soudný den bude.

Báby viděly znamení
na nebi a v dírách,
slyšely potopu světa
hučet ve všech škvírách.

Po svatbě se narodilo
dítě za čtvrt léta,
kupujte, lidi, měchejře
na potopu světa!

KONEC PÁTÉHO ZPĚVU

Zpěv šestý

AUDIENCE

Seděl Vladimír na trůnu
ve své rezidenci,
dával podle obyčeje
velkou audienci.

Houf ministrů, tajných radů,
dvorních kavalírů,
stáli „Richt euch!“ okolo něj
jak hrušky v špalíru.

Před nimi s ohnutým hřbetem,
s poníženou tváří
klečeli v slušném respektu
páni sekretáři.

Pero v ruce, na knoflíku
ingoust ve flaštičce
a na zádech přivázaný
pytel na petice.

A vzadu si žandarmové,
cárští výplatníci,
přistrojili pro příhodu
dubovou lavici.

A na rovině před trůnem
zkroušeně a tiše
petenti, věrní poddaní,
leželi na břiše.

Tenkrát byla audience
nad obyčej hlučná,
neb se z celé ruské říše
sešla církev tučná.

Totíž popi, diákoní,
kantoři, zvoníci,
biskupi, svíčkové báby,
také kostelníci.

S nimi ostatní drabantí,
hrobaři, kalkanti,
zpěváci a muzikanti,
kluci ministranti. –

Sotva dal tambor znamení,
tak jak se to sluší,
že cár ráčil otevřít
Své Vysoké uši,

všichni boží služebníci
spustili moldánky,
vzdychali a naříkali
jak staré cikánky.

Totíž popi, diákoní,
kantoři, zvoníci,
biskupi, svíčkové báby,
také kostelníci;

s nimi ostatní drabantí,
hrobaři, kalkanti,
zpěváci a muzikanti,
kluci ministranti.

„Co vám chybí?“ táže se cár
pod svým baldachýnem,
oni všichni jedním hrdlem:
„Hynem, pane, hynem!“

Celé popstvo předstoupilo
k círu s deputací,
jeden držel ve jménu všech
takovou orací:

„Veliký jest Vladimír cár,
svatá vůle jeho;
kdyžs nám zabil pána boha,
opatř nám jiného!

Nám je pánbůh jako pánbůh,
jenom když je ňáký,
abysme s ním udrželi
v respektu sedláky.

U těch bude všechna kázeň
brzy dým a pára,
nebudou se mít u koho
modlití za círa.

Někdo musí nad sedláky
rachotiti hromem,
bez boha neobstojíme,
jen jiného honem!“

Toť se ví, že způsobila
ta argumentace
v Jeho círském Veličenstvu
velké alterace.

Mělt' jak všichni potentáti
srdce měkké tuze,
nebyl by mohl, chudinka,
zabít ani kůře:

„Milostivé vám, mí věrní,
dávám propuštění,
vaši žádost hodlám vzít
v zralé uvážení!“

KONEC ŠESTÉHO ZPĚVU

Zpěv sedmý

MINISTERSKÁ RADA

Večír ministři seděli
v tajném kabinetě,
tenkrát byl bůh proti zvyku
první na tapetě.

V hlavní věci byli všichni
stejného mínění:
bez boha se sprostým lidem
není k vydržení.

Ale v dalších podrobnostech
tu mezi dvořany
byly jako skoro všude
dvě rozličné strany.

Nová škola chce jen vždycky
licitace s pachtem;
stará škola zase chválí
služby s deputátem.

Pan ministr vnitřních věcí
pravil: „Páni bratři!
Ohlašme konkurs v novinách,
tak jak se to patří.

Ať se náležitou cestou
hlásí kandidáti,
pak si dle kvalifikace
může cár vybrati.“

Zahraniční ministr prál,
že by dobře bylo,
kdyby se to v cizích listech
taky ohlásilo.

Neboť beztoho že není
při tom obsazení
na žádného domácího
ani pomyslení.

„Jenom žádného nováčka!
Vždyť jest starších dosti,
dobře renomírovaných,
zvláště v praktičnosti.

Těž se nesmí pro čest země
na pár rublů hledět,
když již jednou o tom budou
cizozemci vědět.“

Ale finanční ministři
špinavá jsou nace,
ten chtěl, aby se veřejná
svedla licitace.

A kdo bude ze všech nejmíň
za svou práci žádat,
tomu se má bez ohledu
tato služba zadat.

Vymínit si však, že z chrámů
všechno stříbro, zlato
bude vždy v pádu potřeby
do mincovny vzato.

Pak ať drží kurs papírů
vždy aspoň al pari –
to je hlavní a ostatek
všechno láryfáry. –

Staveb ministr připomněl,
by si přispíšili
a zatím něco klášterů
v kasárny změnili,

než se místo zas obsadí;
aby takto círu
aspoň něco zas přirostlo
v tom interkaláru.

Pan ministr práv přisadil:
„Moje jest výmínka,
by se veřejně v novinách
o tom stala zmínka,

že se nový bůh kontraktně
zavazuje k tomu,
každou falešnou přísahu
trestat porcí hromu.

Neb se teď již každý všivák
řídít chce dle círu,
lhát, přísahat a dělat si
ze soudů kašpara!“

Ministr osvěty divný
plán měl pohotově,
aby se ta božská živnost
ponechala vdově.

Že si může na svou ruku
přibrat tovaryše,
šikovného jezovitu
anebo derviše.

Že to bude lacinější
a v dobrém pořádku,
neb on sám že jim přispěje
radou na počátku. –

Přitom však byl potutelné
církevní plemeno,
myslil, že to sám povede
na vdovino jméno.

Ministr vojenský pravil:
„Co dovede bůže,
každý starý generál to
taky zastat může.

Zvyklý na subordinaci
bude círu ctít,
círu se může přitom
penze ušetřit.

Ze všech nejlíp by to trefil
maršál Komíspetr,
pouštět hrůzu na sedláky,
na to on je metr.

Pro jistotu se mu může
ňáký literátus,
chlapek v peře vycvičený,
přidat ad latas.

Tak přivedem kněžstvo s vojskem
k jednomu komandu,
zorganizujeme přísněj
tu církevní bandu.“ –

Pan ministr policejní
beze všeho křiku
podal písemně své votum
v zavřeném paklíku.

Policejní jako kočky
ráda potmě chodí,
v jasném světle veřejnosti
nerada se brodí.

**Ač své votum zapečetil,
přece bych se vsadil,
že uhodnu, co on asi
tajně círu radil.**

**Jistě zpověď, jezovity,
očistec, latinu,
pokoru a trpělivost
při chlebě a vínu;**

**kousek nebe na udici,
pár volavých svatých,
všechna moc pochází shůry,
pluk čertů rohatých.**

KONEC SEDMÉHO ZPĚVU

Zpěv osmý

KAMARILA

**Jako u všech potentátů,
tak i v Rusku byla
mocnější než ministerstvo
dvorní kamarila.**

**Zachovej nám, panebože,
Frantu Šumavského,
že je každá kamarila
pohlaví ženského.**

**Vladimír byl ještě k tomu
puncto sexti štvanec,
jako lev královal mužům
a ženským co kanec.**

Jednu ženu měl Normanku
a jednu Řekyni,
dvě měl Češky, že jsou hezky,
jednu Bulharyni.

A metresek jako pecek,
tři sta v Bělehradě,
dvě stě v sele Berestově,
tři sta v Vyšehradě.

Ještě kromě těch kasáren
leckdes fillálku,
kacik v Hessen-Kasslu nemá
tolik kafešálků!

A teď ještě tetky, matky
k nim přiadýrovat,
pak to s jejich zpovědníky
multiplicírovat.

Ó, to byla kamarilla
jako Čimboraso!
Senát vždycky pohotově
jak u rasa maso.

Ó, to bylo kandidátů,
to bylo protekcí,
tu cár, co jest topití bohy,
dostal teprv lekcí.

Všechny na něj dorážely,
každá jinák mlela,
málem by už byla cárů
hlava zšedivěla. –

Večír, když mu Mates lokaj
přišel zóuvat boty,
začal si cár stěžovat
na ty své trampoty.

Starý Mates, ten byl ve všem
cárův hlavní rádce,
ministrů i kamarllu
vodil na oprátce.

„Ach Matýsku, Matýsečku,
hled' mne toho zbavit,
já chudák s těmi ženskými
nic nemohu spravit!“ –

Mates, jak jen cár byl svlečen
a v posteli ležel,
do redakce vládních novin
s botma v ruce běžel.

Tam Jlm cosl diktýroval,
s botama pod paží:
„Nebude-li to tam zejtra,
cár vám vousy zpraží!“ –

Druhý den pak celý Kyjov
divil se nemálo,
když v úřední části novin
velkým písmem stálo:

„V jménu Jeho Veličenstva
cára Vladimíra
na prázdnou prebendu božskou
konkurs se otevírá.

Výmínky a bližší zprávy,
to kandidátovi
ministerstvo policejní
na doptávku poví.“ – –

Rozběhla se ta novina
v elektrickém letu
na drátěných telegrafech
jako rtuť po světě.

Druhý den již v celém světě
jak na lípě včely
telegrafické depeše
v novinách bzučely. –

V Římě páni kardináli
k Červenému raku
přede mší se scházívali
na skleňku araku.

**Pan kardinál Šamšulini
mrsknul jen po oku
do Augsburských všeobecných,
už se dal do skoku!**

**Dal nalejt Lacrimae Christl,
a to hned do žbánu,
vylousknul žbán a již letěl
přímo k Vatikánu.**

**Tam hned vrazil do pokoje
a bez zaklepání
vyburcoval tou novlnou
papeže ze spaní.**

**Svatý otec, jak vyskočil,
ještě byl v košili,
velel, by se jezovité
do Rus hned strojili.**

**Dal je všechny k této cestě
naostro kovatl
a marš zvláštní pro ně kázal
zkomponýrovatl.**

KONEC ZPĚVU OSMÉHO

Zpěv devátý

JEZOVITSKÝ MARŠ

**Te Deum laudamus –
v Kyjově je rámus,**

**dies irae, dies illa –
nastane tam naše víra.**

**Te rogamus, audi nos –
ten Vladimír, to je kos!**

**Gloria in excelsis Deo –
držme my se jeho.**

**Credo in unum Deum –
naš Bůh je poslušnější nežli Perun,**

**orate, fratres –
naše víra je ponížena jak pes.**

**Benedictus, qui venit –
málo vědět, mnoho věřit.**

**Sanctus, sanctus, sanctus –
všem novotářům pardus,**

**In nomine Domini –
čert aby vzal noviny!**

**Dignum et iustum est –
starým časům všechna čest!**

**Dominus vobiscum –
lepší hloupost nežli rozum.**

**Sancta Dei Genitrix –
zde nám už nevěří nic.**

**Agnus Dei, qui tollis peccata –
Rusí nám budou věřit jak telata.**

**Veni, Sancte Spiritus –
postěhujem se do Rus,**

**exaudi nos, Domine –
ať nás to tam nemine,**

**pleni sunt coeli –
abysme se tam dobře měli,**

**aequum et salutare –
počkej, ty kaviáre!**

**Salvator mundi –
to budou jundy!**

**In te, Domine, speravi –
žaludek nám dobře tráví,**

**libera nos a malo –
sedum liber masa málo!**

**Exaudi, Domine, orationem meam –
sním jelito, když šunku nemám,**

**ex profundis clamavi ad te, Domine –
když jsem byl ve sklepě na víně,**

**dona nobis pacem –
s kuchařkami spát chcem,**

**a porta inferi –
aby lidé nevěděli.**

**Mea culpa, mea maxima culpa –
kdo neumí dělat zázraky, ten je ťulpa.**

**Kyrie eleison,
když peníze nejsou.**

**Et ne nos inducas in tentationem –
když ti dávají, ber honem;**

**sicut erat in principio et nunc et semper –
nedávej nikomu nic, ale všem ber;**

**et in saecula saeculorum. Amen.
Nejvíc nám nese ten pekelný plamen.**

KONEC MARŠE

Zpěv desátý

KONKURS

Věje vítr černomorský
trávou v stěpl klátí;
sbíhají se do Kyjova
páni kandidáti.

Věje vítr od západu,
v Kyjově se praší;
každá firma haní jiné,
sama se vynáší. –

Poslal papež dekret z Říma,
pečeť jako talíř:
„Co je po té řecké víře,
nedám za ni halíř!

Není církev jako církev,
cáre nejmilejší,
římská církev mezi všemi
nejcírkvovatější!“ –

A carhradský patriarcha,
pečeť jako míska:
„Nevěř tomu, Vladimíre,
co anckrist píská.

Není církev jako církev,
cáre nejmilejší,
řecká církev mezi všemi
nejcírkvovatější!“

A rabínské synedrion
„Šulem, šulem,“ píše,
„nevěř Římu, nevěř Řekům,
drž se jen Mojžiše.

Není církev jako církev,
cáre nejmilejší,
židovská je mezi všemi
nejcírkvovatější.“

Také mufti muhamedský
překřičet se nedá:
„Potluč ty psy nevěřící,
uvěř v Muhameda!

Není církev jako církev,
cáre nejmilejší,
musulmanská mezi všemi
nejcírkvovatější!“ –

V cářském dvoru na Podolu
psi se o kost hryzli:
také ty ostatní sekty
konkurovat přišly.

Čert zná všechna jejich jména!
Ale jak se ctily,
z toho se ruské hokyně
mnoho naučily.

Tenkrát byly zlaté časy
pro dohazovače,
rozolku pili z krajáčů,
jedli jen koláče.

Protože jim v tom konkursu
obchody tak květly,
jmenují se od té doby
také „boží metly“.

KONEC HAVLÍČKOVY BÁSNĚ

[...] Někdy v pokročilejším stadiu práce si Havlíček sepsal „Plán na Vladimíra“ a tam pod soupis tehdy snad již hotových zpěvů (sedmi) si až na spodní okraj stránky poznamenal: „Bitva rozhodující mezi katolíky a Reky“, „Křest. Konec. Veselost“. Jde tu o velkou mezera mezi zápisem konstituovaných zpěvů a hrubým náznakem zamýšleného závěru, tak se ukazuje i průrva mezi zaměřením Křtu, jak ho dnes známe, a mezi tím, s čím by nakonec musela satira vyrovnávat. [...] Zatímco po desátý, nedokončený zpěv směřuje satira svými zobecňujícím smyslem k soudobému absolutismu, v dalším pokračování by nějak musila do sebe zahrnout, co se dobových poměrů netýkalo a obecné nebylo – anebo by musila k tomu, co bylo jenom a zvláště ruské, nalézt nový, jiný zobecňovací přístup. Nemoc a smrt nedovolily Havlíčkovi překlenout hiát, před nímž se v koncepci Křtu zastavil, a my si ani zdaleka nedovedeme představit, jak by konečné vyznění díla vypadalo [...]

Mojmír Otruba v doslovu ke Křtu svatého Vladimíra, Praha, Odeon 1985, s. 151n.

Zpěv jedenáctý

VÍRA MUSLIMSKÁ

Dumá ministerská rada.
Projednat se má tu,
kdo má první vyslyšen být
z pánů kandidátů.

Až ministr pallv pravil:
„Dejte na má slova.
Nejlepší by pro nás byla
víra Arabova.“

Na poušti mu tryská z písku
nafta jako voda.
Když uznáme Jeho boha,
levněj nám ji prodá.“

Rozhodnuto. Nejdřív hostu
slouží carský harém,
potom mluví o své víře
s ministry a s carem.

Častují ho poklonami,
nejsladšími tóny,
aby mohli vyhandlovat
za naftu kanóny.

„Dík, že první slyšení jste
naší víře dali.
Poznáte, že stojí za to,“
pravil Imám All.

„Věřícím svým dovoluje
Alah spravedlivý
spát s tolika milenkami,
kolik jich užíví.“

To rád slyšel car s ministry,
samí velcí páni,
že budou mít ve svých slastech
boží požehnání.

Jen ministr vnitra měl zde
jisté pochybnosti,
zda tím příliš nezdivočí
občánkové prostí.

Ministr financí ale
odpověď hned má tu:
„Vždyť ti ani tu svou jednu
neužíví z platu.“

„Za to,“ pokračoval All,
„tím se ovšem platí,
že je třeba, ehm, jisté
údy obřezat!“

Odmlčel se chytrý Arab.
Je mu podezřelý,
že se car po jeho slovech
nezatvářil vřele.

Jak to bývá s potentáty
už po dlouhé věky,
v jedněch věcech byl chlap tvrdý,
v jiných zase měkký.

Disidenta někdy praštil,
až krev tekla z nosa.
Zato sám se složil na zem,
když ho píchla vosa.

„Tohle se mi nechce líbit.
Zatracená práce!
Jsme už jaksi příliš staří
na tvé operace.“

Na to Ali: „Milý care,
nejsme přece blázni,
víme, že se s prostým lidem
nekoupáváš v lázni.“

Proto tobě a tvým rodným,
vám všem, milí páni,
postačí jen symbolické
provést obřezání.

Dále nijak nespěchal bych
u lidových davů.
Rázně obřežte jen členy
vzdělaného stavu.“

Tomu všichni potentáti
v duchu se již smáli:
„Počkejte, co na vás přijde,
intelektuáli!“

„Kromě toho naší víry
zásada je svatá,
že nesmíme nikdy jísti
nečistá prasata.“

Ministr obchodu rázem
vymrštil se z křesla:
„S tímhle prr, tohle by naše
bilance nesnesla.“

Jenom proto se nám kšefty
zcela nepoloží,
že kupujem za vepřové
zahraníční zboží.“

„Žádná potíž,“ na to Ali,
„nová víra tvá ti
zakazuje prasata jíst,
ne však prodávat!“

Tu ihned tvář ministrova
jeví uklidnění.
„Beztoho na vnitřním trhu
vepřového není.“

Kurs Islámu u pánů stoup
na vysokou míru.
Až jim národ začne reptat,
svedou to na víru.

Přitom ovšem počítali
– hled'me na fištróny –
pro sebe že nakoupí si
v Tuzexu za bony.

„Zákaz poslední,“ dí Ali,
„proberem teď spolu.
Muslím – ten si nesmí líznout
kapku alkoholu.“

Kouká po očku, co na to
car a jeho vláda.
Zatraceně, nějak se jim
zkalila nálada.

Zachránit chce situaci,
šeptá caru tíše:
„Zato můžete si dopřát
dosyta hašíše.“

„Vodka – hašíš, to je jako
srovnat nebe s řití.
Jak můžeš chtít po Rusovi,
aby nechal pít?“

Drahý All, tím tvá víra
pod stůl u nás klesá,
I kdybys nám prodal naftu
jen za dříví z lesa.“ --

Zdá se tedy, ač marxistu
mrazí přitom v kostech,
že běh dějin může směr svůj
změnit na drobnostech.

Často průjem nebo zácpa
různých potentátů
podstatně se projevily
na osudech států.

Kdyby car nechlastal vodku,
hleděl na své zdraví,
zavedl by v Rusku islám
místo pravoslaví.

Pak by Brno, Bratislava,
Ostrava i Praha
na manifestacích dněska
vzývaly Alaha.

Jenomže by to byl rozdíl
nakonec jen skrovný.
Jeden pánbůh na komando
druhému je rovný.

KONEC JEDENÁCTÉHO ZPĚVU

Zpěv dvanáctý

VÍRA ŽIDOVSKÁ

Když Žid uviděl, že Arab
nepochodil valně,
chěl na cara zapůsobit
intelektuálně.

Rabín Baruch víru předků
vznával sic slovy,
v srdci ale nauky se
držel Spinozovy.

„Nad sekty a jejich bůžky
výš se vztyčí vždycky
dar, jež jediný Bůh dal nám.
Je to rozum lidský.

Bůžkové dnes ctěni, zítra
po blátech smýkáni.
Zato stále košatí strom
lidského poznání.

Nač nového bůžka hledat?
Na obtíž je leda.
Raděj ať s filozofií
rozdívá se věda.“

Rozohnil se rabín, caru
v tvář dí vyzývavě:
„I v tvé zemi situace
volá po nápravě.

Statisíce vyhodí se
na pouhou trachtaci,
zatímco vzdělanci často
žijí jak žebráci.

Zbohatlíci celá jmění
prochlastají v lihu,
a vědec nemá zač koupit
ze Západu knihu.

Toť nejlepší rada, care,
již ti mohu dáti:
Příkaž lidem místo bůžků
rozum uctívati.

Toť nejlepší rada, care,
již ti dáti mohu.
Jedině tak můžeš sloužit
skutečnému Bohu.“

Car se rozesmál, až zrudla
mu pleš na temeni:
„Mnoho pomohl-li rozum
vašemu plemeni?

Einstelna jste dali světu,
umíte hrát šachy.
Ale přesto za pogromů
posraní jste strachy.

Jak si vás svět považuje!
Ech, jsou mi to věci.
Dav vás věší na lucerny,
stát vás pálí v peči.

Dát se na tu vaši víru,
musel bych být tele.
Po staletí kopali vás
všichni do prdele.

Stejně Židy jako vědce.
A dobře tak pro ně.
Jinak by se rozletěli
jak bez uzdy koně.

Nevážili by si cara.
Nezapřej jen ty!
Spousta se vás vždycky najde
mezi disidenty.

Začít rozum uctívati –
lehce se to poví.
A hned budu mít na krku
další Sacharovy.

Stejně, jak to moje oči
každodenně vídají,
jsou tihle rozumbradvé
skoro samí Židi.

U nás na Rusi bys stěžil
o učence zakop,
aby neměl jméno Izák,
David nebo Jákob.“

Ale rabín Baruch nemá
smysl pro legraci:
„Ó že mohou být vládcové
takto krátkozrací!

To však nepotrvá věčně,
všechno změní doba.
Potom odškodní nás vlády
jako pánbůh Joba.

Neboť dokud pohrdání
rozumem nezmizí,
lidstvo bude stále hlouběj
zabředat do krizí.

Zatím nebolí je, ale
mělo by bolet,
že se nafta vyčerpá už
v budoucím století.

Žádný z pánů potentátů
neví a netuší,
co vzejde ze znečištění
vodstva a ovzduší.

V Orientě je to taky
dopuštění boží.
Už teď nemají co jíst, a
ještě víc se množí.

A ty – zašplnil jsi Bajkal,
vysušil jsi Aral,
necháš ničit pole, lesy –
kdo by se s tím páral!

Zkrátka – co je potentátům
do příštích kalamit?
Jen když dneska mohou nacpat
armádě do tlamy.

Nikdo, care, viny tebe
před lidstvem nezprostí,
že se v této době staráš
o samé blbosti.“

Tuhle drzost car nehodlal
mlčky snášet více,
rozmách se a pádně nakop
Žida do zadnice.

Jeho tvrdý zákrok jevil
vskutku carskou ražbu.
Prolít Baruch dveřmi, padl
na kyjovskou dlažbu.

Vůbec ho však nenapadlo
nad sebou plakatí.
Čekal, že za dobré rady
kopanci car platí.

Vícekrát již podrobil se
takovéto kúře.
Otřepal se – vždyť to mohlo
skončit také hůře.

Ministr vod míchal zatím
na hněv cara léky:
„A co, kdyby bylo nejhůř,
obrátime řeky.“

KONEC DVANÁCTÉHO ZPĚVU

Zpěv třináctý

VÍRA KATOLICKÁ

Pokračovat v tomto díle
dřív mi možno není,
nežli poskytnu čtenáři
malé vysvětlení.

Uzná snad, že rozhod jsem se
k nesnadnému kroku:
dopsat báseň, přerušenu
na sto dvacet roků.

Za tu dobu mnohá svítla,
mnohá zhasla svíčka.
Těžko proto navazovat
plavně na Havlíčka.

A tak zkusit dopsat báseň
moudřejší se zdá mi,
jak by Havlíček ji napsal,
kdyby žil dnes s námi.

Věřím, kdyby mohl vědět,
že pracuju na ní,
řekl by mi: „Cos sám prožil,
vlož do svého psaní.“

Dříve než své břítké stati,
epigramy dravé,
složil ódu v semináři
k poctě víry pravé.

Měsíce pak prožil pochyb,
týdny beznaděje.
Náhle se mu rozjasnilo,
všechno jinak že je.

Časem zacelí se rány
utržené v boji.
Jizva v srdci ze zklamání,
ta se nezahojí.

A tak si to od Havlíčka
pěkně slízlí tmáři,
kteří vodili ho za nos
kdysi v semináři.

Já bych ovšem asi sklídl
úspěch neveliký,
kdybych zkoušel v jeho stopách
stírat katolíky.

Hněv proti nim v duši mojí
nemá totiž místa.
Ve svém potřeštěném mládí
byl jsem komunista.

Těž voděna byla za nos
dušička má čirá.
Časem se však začla kalit
ta má pravá víra.

Dlouho myslel jsem, že oči
mé jsou tím jen vinny,
že tak zřídka pozorují
soulad řečí s činy.

Mnohou dětskou nemoc jenom
čas a život léčí.
Dnes už by mě nechytili
ani na své řeči.

Prožil jsem si léta pochyb,
týdny beznaděje.
Náhle se mi rozjasnilo,
všechno jinak že je.

Tolik tedy na omluvu,
že já v čase dnešním
za Havlíčka jezuitu
už tu nezesměšním.

Aby spojitost však byla
jakž takž zachována,
povím, že zvolila církev
za papeže Jana.

Je to člověk přemýšlivý.
Usilovně bádá,
proč vliv církve na běh světa
soustavně upadá.

Na otázku samu snadná
odpověď je sice:
U fochu je konkurentů
velká tlačence.

Spasitelům duší lehké
prosádnit se není,
když za každým rohem někdo
slibuje spasení.

Kdys byl papež velkým pánem,
dnes jsou páni větší,
ký div, že ho počtem duší
ulovených předčí.

Novými však úvahami
dál byl papež veden:
Když je tolik potentátů,
k čemu ještě jeden?

Káže proto zařídit se
dle Kristova vzoru,
nehrát o moc, ale hlásat
lásku a pokoru.

Co jsem slyšel, co jsem četl,
tlumočím tu pouze.
Připustím vám, že to mohly
být i ctnosti z nouze.

A tak kněží z Vatikánu
křesťanskou svou víru
nešli hlučně vnucovat
caru Vladimíru.

Nežádali si slyšení
ministerské rady.
Soukromě však obšlápili si
všechny členy vlády.

Těž na prahu carském nohy
monsignorské stanou.
Dvě lahvičky toskánského
skryvá pod sutanou.

Na otázky tisku pravil,
že dosáhnout zkusí,
by se slušněj zacházelo
s křesťany na Rusi.

Známo, že jsou diplomaty
páni páteřící.
Jak tam plní, co mluvili,
nemohu vám říci.

KONEC TRINÁCTÉHO ZPĚVU

Zpěv čtrnáctý

VÍRA AMERICKÁ

Jen Žid vypad, hlášení se
nese ku carovi,
že zastavil v jeho dvoře
bourák přepychový.

Sbíhá se naň civět národ
z dálného okolí,
kastelán se táže cara,
zda se to dovolí.

Jakýsi kluk z něho vylez
a takto hovoří,
že byl vyslán prezidentem
kdesi ze zámoří.

Než stačil car říci, kterak
rozhodnouti ráčí,
Amerikán jako z filmu
v zasedačku kráčí.

Nikdo se ho nepokusil
zastaviti ani.
Byl totiž jeho mládím
mírně šokovánl.

Protože na svaté Rusl
od počátku světa
každá hodnost žádala si
odsloužená léta.

„Nechť, pánové, mezi námi
zavládne důvěra.
Jsem Bill z Arizony, posel
Jimmyho Cartera.

Zdráv bud', care, a tvá vláda
ať je taky zdráva.
Jenom byste měli více
dbát na lidská práva.

Vždyť už i k nám za oceán
přicházejí zprávy,
pro bohy že u vás lidé
léta v base tráví.

Zbytečně tím děláte si
ostudy a škody.
Pak vám máme dát doložku
nejvyšší výhody!

Že ctí lidé různé bohy,
žádný důvod není,
abyste je vsadili jak
lumpy do vězení.

Což to prosperitě země
jenom trochu brání,
když si každý ve svém chrámku
sedne na kázání?"

Ministři vnitra v hlavě
myšlenka jen víří:
„Kdybys byl náš, též bys seděl,
ale na Sibiři.“ –

Car děl: „Co tu říkáš, chlapče,
to je slinová káva.
Jak můžeme v Rusku zavést
ta tvá lidská práva?“

Jenom při tom pomýšlení
zabolí mne v břichu.
To bych si nasadil pěknou
blechu do kožichu.

Hned by nad pořádkem v státě
zatáhly se mraky.
Kdo by zvolil boha, chtěl by
cara volit taky.

To by při ruské nátuře
byla patálie,
už to vidím, jak červená
po dlažbě se lije.

Proto v zájmu zachování
stability státu
vyvezl bych na Kolymu
i vlastního táta.

Deset bohů je jak deset
od plevele semen.
Pravá víra má být jedna,
víra jako řemen.“

Ministr práv syčel: „Vida
Carterovy hochy!
O právech nám káží, ale
lynčují černochoy,

každou chvíli u nich chlapa
odstřelí mafle,
v knihkupectvích prodávají
tam pornografle.

Pod mosty nezaměstnaní
chodí jim tam spávat,
a přec mají ještě drzost
rady nám tu dávat.

Vyhod'te ho, ať mohou být
vyslechnuti Řeci,
kteří nestrkají rypák
nám do vnitřních věcí.“

Leč ministr zemědělství
šeptá caru v ucho:
„Nežeňme to na nůž, co když
zase přijde sucho?“

Ani ministr průmyslu
neměl názor jiný:
„Bez techniky těžko budem
těžit suroviny.“

Car právníka napomenul.
Pokračoval: „Bille,
své sis řekl, slyš i od nás,
co ti není milé.

Pouvažuj nad tím, co ti
starší člověk praví.
Měl bys chápat, v jiném kraji
že jsou jiné mravy.

Vyřid' svému prezidentu,
že ctí velkou je mi
rozvíjetl spolupráci
s jeho slavnou zemí.

Vždyť pro oba naše státy
věc výhodná to je:
vy nám poskytnete stroje,
my vám zase zdroje.

Chceme-li však mírovou vždy
vésti politiku,
nevím, proč si neodpustit
vzájemnou kritiku.

**Že u nás vězníme lidi,
beztak pravda není,
jen pár bláznů museli jsme
poslat na léčení.**

**Vy jste páni Ameriky,
my jsme páni Rusí.
To je fakt – a fakt se vždycky
respektovat musí.“**

KONEC ČTRNÁCTÉHO ZPĚVU

Zpěv patnáctý

VÍRA ŘECKÁ

**Ten den jako posledního
zavolali Řeka.
Ubožáci netušili,
co je ještě čeká.**

**„Tak nám, milý kamaráde,
vysvětli svou víru!“
Mistr Vasil tahá z kapes
přešři papíru**

**a již chrlí na ministry
z nich za větou větou.
Ratatata, ratatata,
jako z kulometu:**

**„K horizontům komunismu
kupředu směřovat,
pracujícím masám stále
bděle důvěřovat.**

Ještě těsněji se semknout,
svou jednotu stmelit,
zdravé jádro naší strany
leninsky zocelit.

Každou akci uzavírat
komplexním rozbořem,
svádět zápas s nevědeckým
světovým názorem.

Z lásky k lidu této země
vášnivě se vyznat,
jisté dílčí nedostatky
kriticky si přiznat.

Za účelem agitace
nešetřit místem,
intenzívně prohlubovat
informační systém,

plány válečných paličů
zásadně překazit,
progresivním trendům cestu
do praxe prorazit,

usnesení konference
radozně uvítat,
maloměšťácké návyky
rozhodně vymítat,

do vod revizionismu
zavléci se nedat,
ideovou výši kádrů
soustavněji zvedat.“

Ministři se choulí v křeslech
celí zkoprnělí,
slova sviští jim kol uší
jak kalené střely.

„Odmítnutí samozvanců
výrazně vyjádřit,
nové hodnotné závazky
v termínu uzavřít.

Internacionalismus
do myslí zanášet,
zkušenosti zdola rychle
nahoru přenášet,

návštěvu z bratrské země
srdečně pozdravit,
na sklizeň okopanin se
důsledně připravit,

liberální tendence vždy
důrazně odsoudit,
náměty z řad pracujících
pozorně posoudit,

na netřídní platformu již
nikdy víc nesejít,
s exponenty pravice se
trvale rozejít.

Aktivitu z našich pozic
naprosto podpořit,
o problémech otevřeně
s masami hovořit,

význam růstu odbornosti
úměrně zdůraznit,
ideová kritéria
záměrně zvýraznit,

souhlas s politikou strany
nadšeně vyslovit
a na počest sjezdu rybník
o den dřív vylovit.“

Šéfovi vlády car šeptá:
„Mám se smát, či brečet?
Řekl bych, že mluví z transu,
kdyby to vše nečet,

možná mu to někdo sepsal
po dvanáctém pivu.“
To již Vasil přeskakuje
do imperativů:

„Do činnosti zapojujme
se dál usilovně,
rozpracujme kurs k zvýšení
životní úrovně!

Rozbití oportunismu
tvrdě dokončujme,
na úseku kultury dál
v tvorbě pokračujme,

z vytčeného směru nikým
nedejme se strhnout,
na zdroje chyb odvažme se
jasné světlo vrhnout,

ze zásadových přístupů
nikdy neslevujme,
morální kodex občanů
náročněj sledujme,

dialektické pohledy
v životě prosadme,
do vedoucích funkcí kádry
vyspělé dosadme!

Rejdy zahraničních centrál
nespouštějme z očí,
přípravme se na oslavy
významných výročí!

Vpřed k novým vítězstvím naší
ideologie,
sláva, sláva, sláva, sláva,
ať žije, ať žije!“ --

Propustil car mlčky Řeka,
vydechl si zhloubl.
Ptá se: „Pochopil to někdo?“
Všichni vzdechl: „Houby.“

KONEC PATNÁCTÉHO ZPĚVU

Zpěv šestnáctý

TAJNÁ VÝPRAVA

Po večeři car sed znaven
ke sklence tokaje
a přál si mít u sebe jen
Matesa lokaje.

„Ach, Matýsku, stojí nervy
ta má carská sláva.
Už mě ze všech věrosvěstů
rozbolela hlava.

To bys koukal, jaké car tvůj
lekce teď dostává:
abych nepil, platil vědcům,
dbal na lidská práva.

Ještě hůře bude zítra,
Matýsku můj zlatý,
láma nám chce z rudé knížky
předčítat citáty.

S takovou si na svém trůně
gatě rozederu,
ale z jejích řečí si zas
pranic nevyberu.“

Na to Mates: „Milý care,
já bych myslel jaksí,
že se musí teorie
prověřovat praxí.

Poslouchat jen samá slova,
z toho je zisk malý.
Vždyť to znáš, že každé prase
chlívek svůj si chválí.

Proč se, care, za hranice
někdo nevypraví,
aby viděl, jak ty víry
působí na mravy?“

Že car vykřik: „Tys nás vytrhl!“
můžete mi věřit.
Vyvstal ovšem problém, komu
to posláni svěřit.

By ho nevodili za nos,
vyžaduje si to,
aby podnikl svou cestu
přísně inkognito.

Nesmí to však přitom býti
nějaké nemešlo,
dozvědět se musí o všem,
co se kde seběhlo.

Hned ministr vnitra pravil:
„Instinkt můj mi říká,
že na to musíme vrhnout
Pavla Minaříka.

Lepšího já muže nemám.
Povaha je tichá,
ale jako pravý ohař
všechno vyčenichá.“

Povídá car: „To snad anděl
našeptal ti shůry.“
O slovo se ale hlásil
ministr kultury.

„Neměl bychom přehlížet,
care, draží pání,
nezastupitelnou roli
umění v poznání.

Proto by měl být též vyslán
básník Ivan Sladký,
co nám obásnil už všechny
dynastické svátky.“

Pánům však při slově básník
nevolí tvář zrudla.
Jak se říká, otvírala
se jim v kapse kudla.

„Pisálka na Západ pustit?
I ba ne, i ba ne.
Propašuje s sebou pamflet
a s ním tam zůstane.“

Ministr kultury povstal,
až převrhl křeslo.
„Není básník jako básník,
rázíme přes heslo.

Pání, mezi mnou a vámi
vládne přece shoda,
literáti nejsou žádné
svědomí národa,

car však, slyšely to přece
také vaše uši,
v projevu je krásně nazval
policařky duší.“

Byť ministrům stále v srdci
nedůvěra hárá,
těžko mohli napadati
výrok svého cara,

zvláště když ministr vnitra
takticky se přidá:
„Žádné strachy, však on ho tam
naš soudruh pohlídá.“

A tak básník s policajtem
dněperskými prahy
jedou hledat pro svatou Rus
poklad víry drahý.

Dávno uplynulo léto,
dny se kvapem krátí,
vidu po nich nevidatí,
slechu neslychatí.

Přešla zima, je tu jaro,
dny se zase dlouží,
unavení zvědové se
ke Kyjovu plouží.

„Vše prohlédli, vyslechli jsme,
care nejmilejší,
řecká církev mezi všemi
nejcírkvovatější!“

KONEC ŠESTNÁCTÉHO ZPĚVU

Zpěv sedmnáctý

CESTOVNÍ ZPRÁVA

Ministři se kvapem sběhli,
by vyslechli zprávy.
Vaňka Sladký vzletně jim své
zážitky vypráví:

„Nejdříve jsme navštívili
horkou Arábii,
ale hrůza, jak tam lidi
nekulturně žijí.“

Oba nás to znechutilo
nebývalou měrou.
Nemají tam ani záchod,
na ulici serou.

Je tam proto plno smradu,
hanba mluvit více.
Raděj jsme se obrátili
honem k Americe.

Ale zklamáni jsme byli
po dlouhé štrapáci.
Tam zas mají v každé boudě
záchod splachovací.

Viděli jsme, že ani tam
nenajdem svou Mekku.
Přetechnizovanost taky
nesvědčí člověku.

Moc jsme se tam neohráli,
sbalili jsme rance
a zas zpátky přes oceán
jeli do Byzance.

Dobře jsme si to rozvrhli,
přišli jsme v čas pravý,
právě se tam vzniku říše
konaly oslavy.

Samý průvod, samé heslo,
prapor na praporu,
každý řečník na svou říši
vršil chvály horu.

Jazyk prostě nevypoví,
co viděly zraky.
Škoda, že jsme nesehnali
filmy na dílky.“

„Po tom moři zatraceném
sotva jsem si vydech,
naváže na Vaňku Pavka,
„čmuchar jsem po lidech.

Musel jsem se obdivovat,
jak jsou tam poslušní.
Zdobí okna, chodí jásat,
podvratně nekušní.

Ale také v jejich vládě
jsou lidé výteční.
Nemyslí, že policajti
jsou proto zbyteční.

A jaký tam mají systém
bdělého dozoru!
O každém je vše zapsáno
v železném trezoru.

Jak jen čekne, hned zápisu
přibude o řádek.
Proto je tam neustále
pokoj a pořádek.“

Úsměv uznalý kmit tváří
cara Vladimíra:
„Zřejmě tedy není špatná
tahle řecká víra.

Ale abychom ji mohl
přijmout i za naši,
chci se zeptat, co jich pánbůh,
jak se s carem snáší?“

Na to Vaňka: „Různých bůžků
mají tam povíce,
ale nejčastěji vzývá
se Svatá Trojice.

Stačí uslyšet ta jména,
už hoříš pro víru,
abych se snad nepřepěl,
přečtu je z papíru:

První bůh se jmenuje *marxismus-leninismus*
druhý *proletářský internacionalismus*
a třetí bůh je *demokratický centralismus*.

A je až div, v jaké úctě
tu svou víru mají,
tisíc mudrců stát platí,
ať o ní dumají,

také na umění odlesk
této úcty padá,
sto básníků platí stát, ať
ódy na ni skládá.

Však to také není víra
jen tak ledajaká,
třeba jsem tam složil zkoušku,
rozumím z ní šlaka.“

V tu chvíli se do hovoru
Pavka zase vmísí:
„Různé učenosti, ty už
kněží vyřeší si.

Ale co se týče smyslu
řecké víry pro stát,
její hlavní zásada je
absolutně prostá:

Pro obecnou spokojenost,
zachování klidu,
vláda povinna je ve všem
dbáti vůle lidu,

protože však stát si také
autoritu žádá,
jaká má ta vůle býti,
to určuje vláda.

Dedukcemi jsem též přišel
na závažné faktum,
všichni jejich boží že jsou
nehmotné abstraktum,

načež k závěru jsem dospěl
po pátrání mnohém,
tělesně že car je u nich
vždy též pánembohem.“

Z trůnu vyskočil Vladimír,
nejjasnější kníže:
„Tím se rázem řeší s bohy
veškeré potíže.

To je geniální vskutku,
když se může říci,
kdo poslouchá cara, že je
nejlepší věřící.

Volám proto z plna hrdla,
páni nejmilejší:
Řecká církev mezi všemi
nejcírkvovatější!“

Hned ministři padli na zem
nešetřice šaty
a zapěli unisono:
„Svatý, svatý, svatý!“ – –

Carový dekret udělá hned
nové víře prolog:
kněz nechť po byzantském vzoru
zve se *ideolog*,

neb to slovo naznačí mu
jaksi už svým tvarem,
větší respekt než před bohem
že má mít před carem.

Ihned ovšem otázka se
vynořila tady,
jak zavést novou víru,
s jakými obřady?

V tom nebylo vůbec jasno.
Car si promnul bradu.
Řekl: „Povolejte k tomu
mistra z Cařihradu.“

KONEC SEDMNÁCTÉHO ZPĚVU

Zpěv osmnáctý

VASILOVY RADY

A tak do poradní síně
vchází mistr Vasil,
aby mohl sklídit klasy
semene, jež zasil.

Dají před něj stakan vodky,
a to ten největší –
jen si lízl, a už přešel
do řeči člověčí:

„Obřad? To je jednoduché,
u nás už po věky
lidí křtíváme tak, že je
naženem do řeky.

Příznivé podmínky, care,
máš pro své podniky.
Zítra pokřtíš celý Kyjov.
Dněpr je veliký.“

Zamračil se car Vladmír,
zeptal se: „Nešlíš?
Zjara lid do Dněpru honit,
to po nás chceš příllš.“

Ne snad, že bychom se u nás
báli demonstrace.
Jenže by nám potom žádný
nepřišel do práce.

Hned by letěl k doktorovi,
nabulikal by mu,
ať ho uzná kvůli chřipce,
ač by měl jen rýmu.

Do Dněpru hnát lidi zjara,
to bychom si dali.
Druhý den by ve fabrikách
mašiny nám stály.“

„Pravda,“ na to Vasil, „už to
není jako kdysi.
V zájmu víry bývá nutno
jít na kompromisy.“

Normy trochu zmírnily se,
tak to chodí s dobou.
Často ale v duchu želim
za Velikým Kobou.

Tos měl, milý care, vidět,
s jakou ten křtil píll!
Často se mu při obřadu
všichni utopíll.

Abych se však vrátil k akci,
změna stane se ta,
že s pokřtěním pracujících
počkáme do léta.

To se budou koupat v Dněpru
i sami od sebe,
a za to už mohou dostat
vstupenku do nebe.

Zato vzdělance, v tom, care,
nebudem se přítit,
musíme hned nejen pokřtít,
ale i překřtít.

Poznatek to přece, páni,
není pro vás nový,
že se mnozí ještě drží
víry Perunovy.“

„Ba,“ řekl car, „právě to je
všeho zla koruna,
že jsou pořád zakuklení
stoupenci Peruna.

Pro nás ten darebák míval
jenom sprostá slova,
ale s inteligentíky
rád se bratříčkoval.“

„Jak se u nás říká,“ Vasil
vnesl v to své tóny,
„projevoval netřídní a
liberální sklony.

Ať se tato veteš lidem
v hlavách dál nemele,
před křtem nasypou si na ně
pár hrstí popele.“

Ministerským předsedou však
trochu to otrásl:
„Pozor, páni, sami máme
též na hlavě máslo.

Lidé prstem ukazovat
začnou si na vládu:
Jak je dlouho, s Perunem co
plli čokoládu?“

Tu prokázal Vasil, že je
vskutku hlava kutá.
Pravil: „Což vaše společnost
není rozvinutá?“

Rozličná v ní povolání
různý úkol mají.
Vy jste bohy vyměnili,
oni ať se kají.“

Ministr školství – ten nějak
zvolna se domýšlí:
„A jak to zařídit, kdyby
k Dněpru nám nepřišli?“

Ale Vasil bez potíží
pochybnost odrazil:
„Prohlásíme, kdo nepřijde,
cara že urazí.

Kdybychom tím vylekali
jen malou skupinu,
už to bude kamínek, co
strhuje lavinu.

Trucování – to taktika
není zrovna chytrá.
Kdo se nedá překřtít dneska,
čeká ho to zítřka.

Člověk jinak na věc hledí,
v žaludku když kručí.
Tak nás materialismus
historický učí.

A kdyby se nebál hladu,
pomyslí na děti,
aby mohly jako táta
ve školách sedět.

Prostě žádný velký problém
vznikat se nezdá mi.
Jenom bude třeba řádně
vésti si seznamy.“ –

Vtom car: „Měl bych k tobě prosbu,
rozmilý Vasilku,
tu máš papír, chop se pera
na malinkou chvíli

a pro ten zítřejší cirkus
sepiš prohlášení.
Pojmenuj to, dejme tomu,
Carské Poučení,

Jen prosím tě, dělej rychle,
dokud jsi ožralý,
by to naši lidé aspoň
částečně chápali.“

Vasil děl: „Tvá prosba, care,
je mi poručení.“
Popad pero, za chvíli byl
hotov s Poučením.

Co v něm bylo, nač tu znova
opakovat máme?
Nepochybně jsou to věci
pro čtenáře známé.

Jenom jsem mu vysvětlit chtěl,
proč zavání v mnohém
caříhradským slovosledem
a byzantským slohem.

Nechci je však kritizovat
dle estetické normy.
Spíš je chválím za jednotu
obsahu a formy.

KONEC ZPĚVU OSMNÁCTÉHO

Zpěv devatenáctý

KŘEST

To se v noci neslézají
v černých děrách hadí,
to se inteligentíci
po svých bytech radí.

Scházejí se jak tchoř s tchořem,
jako s kunou kuna,
slibují si, že nezradí
památku Peruna.

„Nezřekneme se našeho
pro cizího boha!
U Dněru se neukáže
zítra ani noha!“

Navzájem se posilují
ve svém odhodlání.
Teprv k ránu dopřejí si
hodinku vyspání.

To neběží dívka k chlapci,
kterého má ráda,
ani to nežene pastýř
bílých ovcí stáda,

ani se to starý zubr
nejde napít k brodu,
to se k Dněpru valí výkvět
ruského národu:

potentáti z carské přízně
na čas vyvržení,
kněží – ideologové
nižšího svěcení,

vedoucí a ředitelé,
jejich referenti,
učitelé všeho druhu,
vyšších škol studenti,

docenti a profesori,
JUDři, inženýři,
básníci a prozaici,
sochaři, malíři,

zpěváci a skladatelé,
herci, režiséři,
redaktoři, novináři,
fotoreportéři,

spolkoví funkcionáři,
městští úředníci,
inspektoři, kontroloři,
ba i důstojníci.

Na břehu chladného Dněpru
tribuna je vítá,
z ní obřadu přihlíží car,
celá jeho svlta.

Za tribunou připraveni
stojí bubeníci,
kdyby snad chtěl někdo něco
mimo program říci.

Navíc toho rána k Dněpru
z rozkazu carova
svezeny jsou popelnice
z celého Kyjova. –

Slyš, čtenáři, slavné chvíle
skromné vylíčení:
Nejdřív jménem cara Vasili
přečte Poučení,

pak si každý v davu vsype
do vlasů popele,
přítom píseň předepsanou
příčinnivě mele:

„Vyznáváme dobrovolně,
sami, bez mučení,
jsme ti, care, tuze vděční
za to Poučení,

osvítlo naše hlavy,
dodalo nám sílu
vytrhnout se směle z bahna
svých vlastních omylů.

Už jsme z elitářských choutek
navždy vyléčení,
tisícere díky, care,
za to Poučení,

šťastni, že nás carský dar tvůj
nové víry čeká,
zříkáme se, zříkáme se,
zříkáme Peruna!

S rozvratníkem, který nechce
uznat Poučení,
mělo by se brzy konat
soudní přelíčení,

slibujeme radostně a
upřímnými slovy,
že vyplejem pozůstatky
víry Perunovy.

Z plna srdce, z celé duše,
z hloubi přesvědčení
líbáme ti, care, nohy
za tvé Poučení,

starý, mladý, muž i žena,
jeden jako druhý,
do smrti v nás budeš mít
nejvěrnější sluhy.“

„Věřící,“ dí Vasil, „car vám
dává rozhřešení,
nyní smíte víry pravé
přijmout osvěžení,

když jste uznali své chyby,
teď do vody víjé,
ať vám sám báťuška Dněpr
hlavinky umyje!“

A již všichni vrhají se
v kalné Dněpru pěny,
stejně staří jako mladí,
muži jako ženy,

někteří tam lezou v šatech,
jiní zase nazí,
to z obavy, zda snad opak
cara neurazí.

Pak jim z šosů crčí voda,
mají husí kůži,
stejně staří jako mladí,
ženy jako muži,

mnohý z toho bude marod,
snad jich líto je ti,
věř však, historický přerod
žádá i oběti.

Sem tam ještě carští drábl
zpět do vody ženou
opatrníka, jenž hlavu
nechal nesmočenou.

To se do karpatských strží
neřítí kamení,
ani to kupa kaštanů
nepraská v plameni,

ani to ledy na řekách
jarem nepukají,
to jen Intelligentíkům
zuby tak cvakají,

to cvakají zuby schlíplí
Intelligentíci,
když slibují věrnost nové
Přesvaté Trojici. –

Pohlédl car na Vasila,
podrbal se v uchu.
„Zvládl jsem to znamenitě.
Už to máme v suchu.

Že tak hladce ujala se
víra v národu mém,
každému ať dají vypít
trochu čaje s rumem.“

KONEC DEVATENÁCTÉHO ZPĚVU

Zpěv dvacátý

DOSLOV

Necht' jsou potentáti jako
harpyje běsnící,
proto nepřestanou skládat
satiry básníci.

Při svých rejdech jedním heslem
řídí se ta banda:
Kdyby na sůl nezbyvalo,
ať je aspoň sranda.

Moc a hloupost ať svět celý
zalehnou svým břichem,
dobře, pokud můžem trást se
aspoň tajným smíchem.

Od našeho smíchu jednou
I moc se rozklepe,
břícho pukne jí a bude
zase na čas lépe. –

Jeden z nich, ten nevtipnější,
však ho dobře znáte,
psal do novin v krásném roce
osmačtyřicátém.

Když se potom zatočily
cesty dějin křivé,
psal do novin v stejném duchu,
jako psával dříve.

Nějak totiž nepochopil,
co ví každé dítě:
že se musí přizpůsobit
člověk realitě.

Hájl dál své přesvědčení
s neochvějným klidem:
že se musí realita
přizpůsobit lidem.

To bylo pro pány z Vídně
trochu ostré menu.
Poslali ho zrekreovat
zdarma do Brixenu.

Krásu Alp nevnímá básník.
Stesk mu srdce svírá.
Dlouho do noci vždy píše
o křtu Vladimíra.

Smrt v něm hnízdo uvlila sí.
Už mu zvoní hrana.
Pro potomky po něm zbyla
báseň nedopsaná.

A tak boj, jež básník vedl,
ani smrt nesmíří.
Od čtenáře ke čtenáři
opisy se šíří.

A tak boj, jež básník vedl,
ani smrt nezruší.
Cenzura má tuhý život.
Báseň ještě tužší.

Dosud bodá moc a hloupost
trny do tlap sloních,
byť se dnešní vládcí tváří,
že to není o nich.

Ať se tváří, jak se tváří,
přec to dobře vědí.
Na ponížené dušinky
dál milostně hledí.

Ať se tváří, jak se tváří,
není to nic platné.
Nectíš cara, nejsi Vávra,
máš to u nich špatné.

Snad i tebe, čtenáři můj,
čtenářko má milá,
když tě hloupost pošlapala,
báseň posílala,

líto ti však jistě bylo,
jako líto je mi,
že pokračování její
pochováno v zemi.

Tu mne políbila Múza
v horkou chvíli jednu
a já pokusil se, zdali
básníkův meč zvednu.

Posílám ti jako dárek
výsledek své píle
a na tobě bude, abys
soudil o mém díle. —

Chtěl bych jenom dodat, že od
času básníkovy
vzrostla sazba za vyřčení
svobodného slova.

Což za carů, za císařů
bylo ještě krásně.
Básník si směl ve vyhnanství
sepišovat básně.

To kdyby mne doktor Husák
dostal do pazourů,
mohly by mi jeho soudy
příšít na krk vzpouru.

Občany že pobouřil jsem,
přenevinné tvory,
nedostal bych poukaz do Alp,
ale jen na Bory.

Náš rád dbá, by odsouzený
napravil své viny,
nedovolí mu ve vazbě
dál páchat zločiny.

Takový je humanismus
této republiky.
Místo abych skládal básně,
lepil bych pytlíky.

Proto obracím se s prosbou
k muži jako k ženě:
Nesnaž se pátrat, čtenáři,
po mém pravém jméně.

Když se ti má báseň nezdá,
spal ji v kamnech tiše.
Koho pobavila, ať ji
pro druhé opíše.

Čtenáři náš, měj se dobře!
Pozdravují tebe
jeden tajný básník z Brna
a Havlíček z nebe.

KONEC BÁSNĚ

Pavel Hořanský, vlastním jménem RNDr. Jan Notný, narozený roku 1944, je vědecký pracovník oboru fyziky na brněnské univerzitě. Literatuře se zprvu věnoval pro vlastní potěšení. Od roku 1981 vydával své práce (povídky, básně, dokumenty) v samizdatové podobě. Jeho úvahy a překlady vycházely v olomouckých strojopisných časopisech Ječmínek a Listopad, později i v „povolném“ ARCHU A5 a Zpravodaji Ústavu přístrojové techniky v Brně. Křest svatého Vladimíra (1978) je vrchol autorovy satirické tvorby, jejíž ukázky pod pseudonymem Dobrý pastýř rozesílal redakcím i na soukromé adresy; adresáty byli i nositelé ceny, kterou autor uděloval za nejotřesnější publicistické výtvory sedmdesátých let. Křest vyšel pod pseudonymem Pavel Hořanský) v Edici Petlíky (1988) a v Čtení na léto (1989).

**Obálku navrhl a graficky upravil Rostislav Pospíšil.
Autorem citátu je Mojmír Otruba.
Vydalo nakladatelství Atlantis v Brně roku 1991
jako druhý svazek edice 999
k uctění stosedmdesátého výročí narození
Karla Havlíčka Borovského.
Vydání první.**

ISBN 80-7108-031-4